

Tiltaksstrategier for bruk av midler til spesielle miljøtiltak i jordbruket for 2020

Innledning

Tiltaksstrategier for Åfjord kommune synliggjør lokale miljøutfordringer og målsettinger, og er utgangspunkt for bruk av midlene til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Tiltaksstrategiene danner grunnlaget for Fylkesmannens tildeling av statlige miljømidler til Åfjord kommune kommende år. I henhold til «forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket» av 04.02.2004 er formålet med SMIL-midlene å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensingen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Forvaltning i kommunen

Midlene overføres fra staten til fylkesmennene, som foretar en viderefordeling til kommunene på bakgrunn av innmeldt behov, kommunale tiltaksstrategier og tidligere oppnådde resultater. Den kommunale tiltaksstrategien med årlig oppdatering og gjeldende landbruksplan, energi og klimaplan, beiteplan og planer i vannforvaltningen danner føringer for tildeling av midlene i Åfjord kommune. Tiltaksstrategien revideres årlig i samarbeid med faglag i kommunen.

Prioritering

Tilskudd kan innvilges til foretak som oppfyller vilkårene i forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Midlene skal prioriteres til de viktigste tiltakene i landbruket i Åfjord, som kommer fram i den årlige tiltaksstrategien innenfor de rammene som fremgår av forskrift. Høyt prioritert er spesielt tiltak som bidrar til økt matproduksjon i tråd med målene i meld.st 9 og tiltak som gir stor miljøeffekt. God håndtering av overflatevann og riktig dimensjonering av hydrotekniske anlegg er viktige klimatilpasningstiltak som er sterkt prioritert. Andre forurensingstiltak for å imøtekomme tiltaksplanene i vannforvaltningsarbeidet er også en sentral prioritering.

Tiltak

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

Hovedmål: Større helhetlige prosjekter over større områder som gir gode konkrete kulturlandskaps og forurensningstiltak.

Åfjord kommune ønsker videre å stimulere til gode prosjekter innen forurensning og kulturlandskap for å øke målrettingen av miljøarbeidet i landbruket. Det er ønskelig med områdetiltak for eksempel knyttet til en grend eller vassdrag, hvor flere grunneiere samarbeider. Dette kan være fellestiltak som kan ha stor betydning for flere grunneiere. Dette gir mulighet for at gode kulturlandskap og forurensningstiltak kan løses i fellesskap.

Prosjekter rettet mot forurensning fra landbruksaktiviteter ønskes gjennomført for å imøtekomme arbeidet med tiltaksplanene i vannforvaltningsarbeidet.

Biologisk mangfold

Hovedmål: Ta vare på mangfoldet av planter og dyr i kulturlandskapet ved hjelp av skjøtselstiltak og tilrettelegging

Ta vare på kulturbetinget mangfold av planter og dyr i kulturlandskapet som er utvikla gjennom lang tids slått og beiting, slik som gamle slåtteenger. Ta vare på trua natur, utvalgte naturtyper og prioriterte arter er viktig for å ivareta det biologiske mangfoldet.

Fremmede arter er et økende problem og regnes som en stor trussel mot naturmangfoldet. Fremmede arter spres og tar helt over enkelte steder og fortrenger naturlig hjemhørende planter. Viktig å bekjempe fremmede arter for å redusere de negative konsekvensene for kulturlandskapet.

For naturmangfoldet og matproduksjonene er det viktig å sikre gode leveområder for pollinerende insekter i jordbrukets kulturlandskap.

Gammel kulturmark

Hovedmål: Restaurere og ta vare på gammel kulturmark med tilhørende miljøverdier gjennom lang tids bruk til slått og beite

Aktuelle tiltak er restaurering av gammel kulturmark ved rydding av vegetasjon og inngjerding og videre skjøtsel med beitedyr. For å ivareta gammel kulturmark kan det også for slike arealer benyttes Nofence på beitedyr for å foreta skjøtsel. Nofence enhetene må være tilpasset den gamle kulturmarka som skal skjøttes. Å holde kulturlandskapet åpent er en stor utfordring, dette har en sterk sammenheng med nedgangen i antall beitedyr og endring av driftsform.

Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet.

Hovedmål: Legge til rette for rekreasjon og opplevelser i jordbrukets kulturlandskap gjennom ferdsel og friluftsliv.

Kulturlandskapet er viktig for et trivelig miljø og muligheten for friluftsliv og rekreasjon. Gamle stier med kulturhistorisk verdi er viktige tiltak som øker opplevelsesverdien i kulturlandskapet.

Tiltak som tilrettelegger for ferdsel, kan være utbedring, rydding og vedlikehold av stier i jordbruksområder og disse sikrer tilgjengeligheten til kulturminner og kulturmiljøer for allmenheten. Interessen er stor for merking av gamle stier, oppsetting av informasjonstavler, enkle bruer, rasteplasser, gapahuker og lignende tiltak for allmennheten.

Kulturminner og kulturmiljøer.

Hovedmål: Ta vare på spor etter menneskers virksomhet i kulturlandskapet gjennom tider, knytter seg til historiske hendelser, tro eller tradisjon.

Kulturminner kan bl.a. være bygninger, boplasser, hustufter, gravhauger, stakktufter og veger. Kulturmiljø kan bl.a. være gårdstun eller naustmiljø. Det er viktig med restaurering og skilting av kulturminner, å bevare kulturminnets opprinnelige elementer.

Kommunen består av mye tradisjonell kystbebyggelse med typiske kystgårder, naust, steingjerder m.m. På mange av disse gårdsbrukene er drifta nedlagt og det er ikke lenger behov for alle bygningene i landbrukssammenheng. Det vil derfor bli en utfordring å ta vare på de mest verdifulle kulturminnene og kulturmiljøene i kommunen.

Kulturmiljøene endres ved at gårdsbruk legges ned og noen går sammen med store samdriftsfjøs. Mange tomme driftsbygninger, det vil være en utfordring i fremtiden å vedlikeholde denne bygningsmassen. Det kan rettes fokus på ny bruk av driftsbygningene.

Tiltak mot forurensning

Hovedmål:

Landbruksproduksjon skal gjennom aktiv drift ivareta miljøet og redusere forurensning og risiko for forurensning fra jordbruket.

Klimaproblematikken i landbruket

God håndtering av overflatevann og riktig dimensjonering av hydrotekniske anlegg er viktige miljø og klimatilpasningstiltak.

Tiltakene skal sikre godt vannmiljø i jordbrukspåvirkede vannforekomster, samt redusere ammoniakk og klimagass utslipp fra jordbruket.

Tiltak mot vannforurensning fra landbruksaktiviteter ønskes gjennomført for å følge opp vannforvaltningsarbeidet i kommunen. Hovedmålet er at alle vannforekomster skal oppnå en god økologisk og kjemisk status. Gjennom Nordre Fosen vannområde gjennomføres det ulike tiltak på bekker og sjø i kommunen. Kommunen ønsker å prioritere miljøtiltak som er i tråd med målene i Meld. St.9 om å øke matproduksjonen.

Avrenning til vann.**utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, kumdammer, gjenåpning av bekkelukking m.m**

Gamle steingrøfter er mange steder ødelagt pga. tyngre jordbruksutstyr, og det er problemer med defekte hovedavløp. Dette har medført forsumping og erosjon på dyrkajord. Kommunen har mye nedbør, og det er av stor betydning for å drive landbruk i kommunen at de hydrotekniske anleggene er i tilfredsstillende stand. Dette vil fortsatt være en av hovedsatsningsoppgavene framover, og slike anlegg vil bli prioritert etter hvert som behovene melder seg. Dette kan bl.a. være inntaks og nedløpskummer, avskjæringsgrøfter, erosjonssikring av åpne løp, og opp- dimensjonering av lukka løp. Tiltakene vil redusere risiko for erosjon og avrenning av næringsstoffer.

Miljøplantinger og økologiske rensetiltak.

Miljøplantinger som le for eks. lagerplass for rundballer, lager for rundballplast, grenser mellom jordbruksareal/ gårdsbebyggelse og fritidseiendommer og lignende kan også være aktuelle tiltak. Med økologiske rensetiltak, f.eks. fangdammer skal redusere erosjon og avrenning av næringsstoffer.

Omlegging fra drift med åpen åker til miljøvennlig og ekstensiv planteproduksjon.

Dette gjelder tiltak forbundet med omlegging til planteproduksjon som gir bedre beskyttelse mot erosjon.

Utslipp til luft

Dekke over eksisterende gjødsellager. Etablering av dekke demper utslipp til luft, særlig ammoniakk. Mange typer dekke kan utvide lagerkapasitet gjennom å lede nedbør vekk fra lageret. Rensetiltak med biobed for å redusere tap av plantevernmidler kan være aktuelle tiltak.

Særskilte miljøtiltak i eller i tilknytning til eksisterende driftsbygning eller driftsopplegg.

Det er en del fellesfjøs i kommunen, og disse baserer seg i stor grad på rundballeforing. Det er et behov for opparbeiding av lagerplasser for rundball. På grunn av stadig større mengder landbruksplast er det også behov for lagerplass for plasten før innsamling. Dette for å hindre at landbruksplast blir brent eller liggende og forøple naturen. Tiltaket vil også hindre erosjon av jordbruksjord og avrenning til bekker og vassdrag.

Anbefalte tilskuddssatser**Jordbruk:**

- *** §4 Planleggings- og tilretteleggingstiltak**
 - inntil 100 %, men bør normalt forutsettes medvirkning fra andre kilder.
Egeninnsats eller delfinansiering fra samarbeidspartnere
- **§5 Kulturlandskapstiltak**
 - Biologisk mangfold/gammel kulturmark/beite
 - inntil 100 % for særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold
 - inntil 70 % av ryddearbeider og lignende
 - inntil 50 % av ”tekniske tiltak” som gjerder, opprensning av grøfter m. m
 - Inntil 70 % til elektronisk overvåkningsutstyr.
 - Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet
 - inntil 70 %
For tiltak med kostnad over kr 50 000,- kreves normalt 30 % delfinansiering.
Dugnadsarbeid godkjennes som delfinansiering
 - Kulturminner og kulturmiljøer
 - inntil 70 %
 - inntil 40 % for freda og verneverdige bygninger, tilskuddsbeløpet begrenses oppad til kr 200 000,- pr. tiltak.
 - Bekjempelse av fremmed arter
 - inntil 40 %
- **§5 Tiltak mot forurensning**
 - Hydrotekniske anlegg
 - inntil 70 %
 - Miljøplantinger m.m.
 - inntil 70 %
 - Særskilte miljøtiltak
 - inntil 50 %
Gjelder for tiltak som ikke kommer inn under BU- finansiering.
 - Økologiske rensetiltak
 - inntil 70 %
 - Omlegging til ekstensiv planteproduksjon
 - inntil 40 %

Kommunen kan fravike disse tilskuddssatsene ved spesielle og særlig viktige tiltak.

**Ses i sammenheng med tiltaket som planlegges og prioriteres deretter.*